

Nr 30.

Utlåtande med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag till lägre lantbruksundervisning m. m. för budgetåret 1951/52 jämte i ämnet väckta motioner.

I årets statsverksproposition (IX ht p. 40, s. 67—68, och p. 43, s. 69—70) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, upptaga vissa anslag rörande lantbruksundervisningen med allenaast beräknade belopp.

Sålunda ha beräknats till Understöd åt lantushållningsseminariet å Rimforsa ett förslagsanslag av 94 300 kronor, till Lägre lantbruksundervisning m. m.: Lantbruksskolan vid Ultuna ett förslagsanslag av 61 400 kronor, till Lägre lantbruksundervisning m. m.: Understöd åt vissa lantbruksundervisningsanstalter: Avlöningar, Driftkostnader och Bidrag till arvoden åt skol-läkare förslagsanslag av respektive 3 800 000, 1 291 000 och 10 000 kronor samt till Lägre lantbruksundervisning m. m.: Bidrag till jordbrukets yrkes-skolor ett förslagsanslag av 233 200 kronor.

Vidare har i statsverkspropositionen (p. 44, s. 72) i samband med be-handlingen av ett den 14 november 1949 avgivet betänkande med förslag angående vissa särskilda utbildningskurser på jordbrukets område anförts, att frågan om åtgärder för att främja utbildningen av fjäderfäskötare torde få anmälas i samband med äskande av slutligt anslag till de lägre lant-bruksundervisningsanstalterna.

Sedermåra har Kungl. Maj:t i en den 9 mars 1951 till riksdagen avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 126, föreslagit riksdagen att

- 1) medgiva att statsbidrag till avlöningar och pensionsavgifter vid lant-hushållningsseminariet å Rimforsa och vid de lägre lantbruksundervisnings-anstalterna må utgå i enlighet med i propositionen förordade grunder;
- 2) bemyndiga Kungl. Maj:t att fastställa personalförteckning för lant-bruksskolan vid Ultuna i enlighet med vad i propositionen förordats;
- 3) godkänna i propositionen angiven avlöningsstat för lantbruksskolan vid Ultuna;
- 4) å riksstaten för budgetåret 1951/52 under nionde huvudtiteln anvisa till Understöd åt lantushållningsseminariet å Rimforsa ett förslagsan-slag av 109 000 kronor,

till Lägre lantbruksundervisning m. m.: Lantbruksskolan vid Ultuna: Avlöningar ett förslagsanslag av 57 500 kronor,

till Lägre lantbruksundervisning m. m.: Lantbruksskolan vid Ultuna: Omkostnader ett förslagsanslag av 8 800 kronor,

till Lägre lantbruksundervisning m. m.: Understöd åt vissa lantbruksundervisningsanstalter: Avlöningar ett förslagsanslag av 4 220 000 kronor,

till Lägre lantbruksundervisning m. m.: Understöd åt vissa lantbruksundervisningsanstalter: Driftkostnader ett förslagsanslag av 1 335 000 kronor,

till Lägre lantbruksundervisning m. m.: Understöd åt vissa lantbruksundervisningsanstalter: Bidrag till arvoden åt skolläkare ett förslagsanslag av 10 000 kronor, samt

till Lägre lantbruksundervisning m. m.: Bidrag till jordbrukets yrkesskolor ett förslagsanslag av 257 000 kronor.

I samband med sistnämnda proposition har utskottet behandlat följande inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade motioner, nämligen

a) I: 443 av herr *Persson, Ivar, m. fl.* och II: 592, likalydande, av herr *Nilsson* i Svalöv *m. fl.*, i vilka motioner hemställts, såvitt nu är i fråga, att riksdagen vid behandlingen av förevarande proposition måtte besluta att vid beräkningen av statsbidrag till kostnaderna för avlöningar och pensionsavgifter häri skola inräknas förekommande engångsavgifter till statens pensionsanstalt;

b) I: 455 av herr *Persson, Ivar, m. fl.* och II: 589, likalydande, av herr *Nilsson* i Svalöv *m. fl.*, i vilka motioner hemställts, att riksdagen måtte besluta om att statsbidrag till uppförande av bostäder åt lärarpersonalen vid de lägre lantbruksundervisningsanstalterna tills vidare skall utgå efter nuvarande bestämmelser;

c) I: 456 av herr *Andersson, Lars, m. fl.* och II: 590, likalydande, av herr *Pettersson* i Dahl *m. fl.*, i vilka motioner hemställts, att riksdagen vid behandlingen av förevarande proposition måtte besluta, dels att statsbidrag skall utgå med hela kostnaden för avlöning och pensionering av befattningshavare å statsbidragsberättigade lärartjänster, dels ock att rätten till statsbidrag till uppförande av lärarbostäder skall bibehållas;

d) II: 591 av herr *Sandberg m. fl.*, i vilken motion yrkats, att riksdagen vid behandling av förevarande proposition måtte besluta att anvisa till Lägre lantbruksundervisning m. m.: Bidrag till jordbrukets yrkesskolor ett förslagsanslag av 311 500 kronor.

Beträffande de skäl, som motionärerna åberopat till stöd för yrkandena, får utskottet hänvisa till motionerna.

A. Inledning.

I betänkande den 12 oktober 1949 med förslag till lönereglering m. m. för lärarpersonalen vid statsunderstödda folkhögskolor och lantbruksundervisningsanstalter (SOU 1949: 50) framlade 1941 års lärarlönesakkunniga förslag till, bland annat, ändrade bestämmelser rörande anställnings- och avlöningsförhållandena för rektorer och ämneslärare vid de statsunderstödda lantbruks-, lantmanna- och lantushållsskolorna. Nämda lärarpersonal, vilken hittills åtnjutit dels kontant avlöning i form av minimigrundlön jämte vissa tillägg, dels fri bostad jämte bränsle eller i vissa fall ersättning för bristande bostadsförmån, skulle enligt förslaget inplaceras i vissa lönegrader i anslutning till det statliga lönesystemet. I betänkandet förutsattes därvid att rektor eller ämneslärare, som icke kunde beredas årstjänstgöring vid den skola, där han var anställd, skulle vara skyldig att fullgöra s. k. fyllnadstjänstgöring hos hushållningssällskap, skogsvårdsstyrelse, lantbruksnämnd eller landsting eller vid annan lantbruksundervisningsanstalt. Enligt de sakkunnigas förslag borde vidare en pensionsreglering genomföras för ifrågavarande befattningshavare. De sakkunniga föreslogo dessutom ändrade bestämmelser rörande statsbidrag till lönekostnaderna för ifrågavarande personal och till arvoden åt speciallärare ävensom rörande organisationen av och statsbidrag till hälso- och sjukvården vid de berörda undervisningsanstalterna.

Efter remiss avgåvos yttranden över betänkandet av ett flertal myndigheter och sammanslutningar.

På grundval av betänkandet och yttrandena över detta föreslog Kungl. Maj:t i proposition till riksdagen den 31 mars 1950, nr 235, att principbeslut skulle fattas om lönereglering för, bland andra, ämneslärarna vid de i det föregående angivna lantbruksundervisningsanstalterna. Detaljbestämmelser för denna lönereglering, vilken om möjligt borde träda i kraft den 1 juli 1951, avsågos skola föreläggas 1951 års riksdag. Vad angår frågan om anställningsformen för rektorerna vid lantbruksundervisningsanstalterna uttalades i propositionen, att denna borde upptagas till förnyad prövning av de sakkunniga. Vid sådant förhållande ansågs icke heller förslaget om rektorernas löneställning för det dåvarande kunna upptagas till slutlig prövning. Resultatet av de sakkunnigas utredning i frågan beräknades emellertid kunna föreligga före utgången av år 1950. Jämväl spørsmålet om fyllnadstjänstgöring ansågs böra utredas ytterligare. I propositionen togs icke heller ställning till förslagen angående statsbidrag till ifrågavarande skolor samt angående hälso- och sjukvården vid dessa. Statsbidragsfrågan borde nämligen, enligt vad föredragande statsrådet anförde, övervägas ytterligare. Han uttalade emellertid att han utginge från att staten i princip skulle påtaga sig ansvaret för de ytterligare kostnader, som kunde uppkomma genom den föreslagna löneregleringen. I propositionen anfördes slutligen, att ett genomförande av den föreslagna löneregleringen för lantbruks-, lantmanna-

och lanthushållsskolorna borde föranleda, att löneställningen för viss lärarpersonal vid trädgårdsskolorna och jordbrukets yrkesskolor omprövades.

De i propositionen framlagda förslagen bifölls av 1950 års riksdag (skr. nr 422; jordbruksutsk. utl. nr 61 och memorial nr 62). Beslutet innebär, bland annat, att de ordinarie ämneslärarna vid de statsunderstödda lantbruks- och lantmannaskolorna skola placeras i lönegrad Ca 26. De icke-ordinarie ämneslärarna vid samma skolor skola till en början hänföras till lönegrad Cg 21, under förutsättning att de avlagt agronomexamen. Efter två års tjänstgöring skola de erhålla anställning såsom extra ordinarie med oförändrad placering i 21 lönegraden. Slutlönegraden för extra ordinarie lärare skall vara Ce 24. Frågan, efter hur lång tid uppflyttning till sistnämnda lönegrad skall medgivnas, har i riksdagens beslut lämnats öppen i avvaktan på resultatet av bland annat utredningen om löneställningen för amanuenser och assistenter vid universitet och högskolor. Vid lanthushållsskolorna skola de ordinarie, extra ordinarie och extra lärarinnorna placeras i respektive Ca 20, Ce 18 och Cg 17.

Efter uppdrag av Kungl. Maj:t framlade lantbruksstyrelsen i skrivelse den 2 november 1950 förslag rörande löneställningen för lärarpersonalen vid de statsunderstödda trädgårdsskolorna, jordbrukets yrkesskolor och lanthushållningsseminariet å Rimforsa. Beredningen av detta förslag och av de förslag, som de sakkunniga framlagt i fråga om statsbidrag till avlöningskostnader samt hälso- och sjukvård, hade icke avslutats, då årets statsverksproposition avlämnades. Vid denna tidpunkt hade icke heller frågorna om rektorernas löneställning samt om fyllnadstjänstgöringen hunnit omprövas. Med hänsyn härtill och då förslag i ifrågavarande ämnen beräknades kunna föreläggas 1951 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t såsom redan framgått av det föregående, att riksdagen, i avbidan på särskild proposition i ämnet, måtte upptaga vissa anslag rörande lantbruksundervisningen med allenast beräknade belopp.

I två till riksdagen den 9 mars 1951 avlätna, till statsutskottet hänvisade propositioner, nr 112 och 113, har Kungl. Maj:t förelagt riksdagen vissa förslag rörande avlönings- och pensionsreglering för lärare vid de statsunderstödda folkhögskolorna och lantbruksundervisningsanstalterna samt privatläroverken m. m. Propositionerna innefatta bland annat förslag om förbättrad löneställning för rektorer vid statsunderstödda lantbruks-, lantmanna- och lanthushållsskolor ävensom för viss lärarpersonal vid de statsunderstödda trädgårdsskolorna, lanthushållningsseminariet å Rimforsa samt jordbrukets yrkesskolor. Sålunda föreslås att rektorerna vid lantbruks-, lantmanna- och trädgårdsskolorna skola placeras i lönegrad Ca 31 samt rektorerna vid lanthushållsskolorna i Ca 26. Ämneslärarna vid trädgårdsskolorna föreslås inplacerade i samma lönegrader som bestämts för motsvarande lärare vid lantmanna- och lantbruksskolorna. Beträffande lärarpersonalen vid lanthushållningsseminariet å Rimforsa föreslås, att sju av de vid seminariet anställda lärarinnorna skola hänföras till lönegrad Ca 22

och återstående två lärarinnor till lönegrad Ce 20. Till den lärarinna, som tillika är föreståndarinna, skall dessutom utgå ett av Kungl. Maj:t bestämt arvode. I fråga om jordbrukets yrkesskolor framhålles endast, att en löneförbättring för befattningshavare vid dessa skolor bör möjliggöras genom ökade statsbidrag till skolorna, varvid förutsättes, att förbättringens storlek skall efter närmare prövning bestämmas av Kungl. Maj:t. I övrigt innebära de i propositionerna framlagda förslagen, bland annat, att berörda lärarpersonal med undantag av personalen vid jordbrukets yrkesskolor, i fortsättningen icke skall äga åtnjuta förmån av fri bostad eller ersättning härför. Vidare skall vid lantmänna- eller lantbruksskolor anställd rektor eller lärare, som icke helt kan tagas i anspråk för skolans räkning eller beredas fyllnadstjänstgöring, vidkännas ett efter vissa grunder beräknat avdrag å lönen. Förslaget innebär även en av löne regleringen betingad förbättring av pensionsförmånerna för ifrågavarande lärarpersonal, vilken liksom hittills skall vara ansluten till statens pensionsanstalt. Slutligen förordas, att den av riksdagen redan beslutade och den i propositionerna föreslagna löne regleringen skola träda i kraft den 1 november 1951. Löne regleringen vid lantbruksskolorna å Rimfors försöks skola skola träda i kraft redan den 1 juli 1951. Beträffande detaljbestämmelserna för de ifrågavarande löne regleringarna torde få hänvisas till de ifrågavarande propositionerna.

Med utgångspunkt från innehållet i förenämnda propositioner nr 112 och 113 samt den av riksdagen redan beslutade löne regleringen har Kungl. Maj:t i propositionen nr 126 framlagt de i det föregående angivna förslagen. I samband därmed har lärarlönesakkunnigas förenämnda förslag rörande ändrade bestämmelser för hälso- och sjukvård behandlats. I propositionen ha även upptagits av lantbruksstyrelsen samt styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök i ämnet gjorda anslagsäskanden den 28 augusti respektive den 14 september 1950 jämte vid lantbruksstyrelsens äskanden fogade ansökningar om statsbidrag från styrelsen för lantbruksskolorna å Rimfors, Stockholms läns och stads hushållningssällskap såsom huvudman för Gålö jordbruksskola, styrelsen för Sorselegården, styrelsen för Vittjärvgården samt stiftelsen Norrbottens läns arbetsstugor för jordbruks- och lantbruksskolorna i Pålhem.

Slutligen har i förevarande proposition behandlats en av Stiftelsen Sveriges fjäderfäavelsförenings lantmannaskola gjord hemställan om statsbidrag till inrättande och drift av en fjäderfäskötarskola, över vilken framställning lantbruksstyrelsen avgivit infordrat utlåtande.

I propositionen har inledningsvis anförts, att avlöningskostnaderna beräknats med utgångspunkt från ett rörligt tillägg å 12 procent, samt att de kostnader, som föranledas av det av riksdagen nyligen fattade beslutet angående höjning av berörda tillägg, skola täckas av medel som anvisats under tolfte huvudtiteln.

B. Grunderna för statsbidrag till avlöningar m. m. vid lägre lantbruksundervisningsanstalter.

Gällande bestämmelser. Angående nu gällande bestämmelser rörande statsbidrag till lägre lantbruksundervisningsanstalter torde få hänvisas till den redogörelse härför som lämnats å s. 6—7 i propositionen.

De sakkunnigas förslag. Det förslag, som 1941 års lärarlönesakkunniga framlagt, innebär att statsbidrag till avlöningsskostnaderna, sedan lönerregleringen genomförts, skall utgå med 90 procent av lönekostnaderna för statsbidragsberättigade lärartjänster samt att statsbidrag till avlöning av speciallärare skall utgå med belopp, som lantbruksstyrelsen bestämmer, dock högst med 12 kronor för undervisningstimme. Vidare förutsättes nu utgående statsbidrag till uppförande av lärarbostäder bortfalla.

Till stöd för förslaget om ändring av statsbidraget till avlöningar åt föreståndare och ämneslärare anföra de sakkunniga i huvudsak följande.

Enligt de sakkunnigas löneregeringsförslag skall befattningshavare, åt vilken bostad upplåtes, erlägga hyra för densamma. Ersättning för bristande bostadsförmån skall ej längre utgå. Härigenom minskas skolans utgifter för varje befattningshavare. Detta har föranlett de sakkunniga att till övervägande upptaga frågan, huruvida och i vad mån nämnda omständighet bör inverka på statsbidragets storlek. De sakkunniga ha härvid, liksom vid sitt ställningstagande till samma problem beträffande folkhögskolorna, kommit till den uppfattningen, att skolornas huvudmän böra bidra till lärarlönerna med ett belopp, motsvarande tio procent av lönebeloppen. Detta innebär, att statsbidrag bör utgå med nittio procent av de löner och arvoden, som komma att fastställas.

De sakkunniga vilja i detta sammanhang erinra om att lantbruksundervisningsanstalterna in fråga om statsbidrag, särskilt i förhållande till folkhögskolorna, intaga en ganska gynnad ställning. Till dessa anstalter utgår nämligen statsbidrag, utom till lärarlöner, dels till driftkostnader, dels till uppförande av, bland andra lokaler, bostäder åt befattningshavarna med 75 procent av byggnadskostnaderna, dels ock med 75 procent av det ersättningsbelopp, som utgår till befattningshavare för bristande bostadsförmån.

Vid ett genomförande av de sakkunnigas löneregeringsförslag, enligt vilket skolorna skulle befrias från skyldigheten att tillhandahålla fri bostad och att utgiva ersättning för bristande bostadsförmån, kommer givetvis statsbidraget till dylik ersättning att bortfalla. I övrigt medför nämnda förslag ingen annan ändring beträffande nu utgående statsbidrag än att bidrag kommer att utgå med 90 procent av lönekostnaderna och att skolorna sålunda skola bidra därtill med 10 procent. För skolorna torde denna utgift i stort sett kompenseras genom den hyra skolorna erhålla för åt befattningshavarna tillhandahållna bostäder. Med det av de sakkunniga förordade förslaget synas skolorna komma i åtnjutande av i huvudsak samma förmåner som enligt nu gällande statsbidragsgrunder. Därest någon ändring härutinnan skulle anses påkallad, torde detta lämpligast kunna ske genom justering av bidraget till driftkostnaderna.

I fråga om skolhälsovården vid lantbruks-, lantman- och lant-hushållsskolorna förordade *lärarlönesakkunniga*, att densamma skall bli obligatorisk och utsträckas att i viss omfattning avse även sjukvård. I anslutning härtill föreslås, att statsbidraget till arvode åt skolläkare skall höjas

till fyra kronor för varje under läsåret vid skolan inskriven elev under villkor bland annat att nämnda arvode utgår med minst sex kronor för elev och år. Vidare föreslås, att skolsköterska skall finnas som biträde åt skolläkaren. De sakkunniga förutsätta därvid, att distriktssköterskorna inom ramen för sin tjänstgöring såsom sådana även skola vara skolsköterskor.

Yttrandena. De sakkunnigas förslag rörande statsbidrag till avlöningskostnaderna har berörts endast i yttrandena från *statskontoret*, *lantbruksstyrelsen* och *Svenska landstingsförbundet*. *Sistnämnda förbund* förklarar att det kan ansluta sig till de sakkunnigas förslag, även om det inflytande, som staten betingat sig över skolorna, motiverar att lönerna helt bestridas av statsmedel. *Statskontoret* anser att statsbidraget icke bör sättas högre än 85 procent av lönekostnaderna, medan *lantbruksstyrelsen* uttalar att statsbidraget bör utgå med belopp motsvarande hela lönekostnaden efter avdrag av hyresinkomsterna för de tjänstebostäder, som upplåtas till befattningshavarna.

Till utveckling av sin ståndpunkt anför *statskontoret*.

De sakkunniga ha ansett, att den princip beträffande statsbidrag till löner, som för närvarande tillämpas med avseende å såväl folk- och småskolor som högre kommunala skolor, bör bli tillämplig jämväl i fråga om folkhögskolor och lantbruksundervisningsanstalter. Skolorna inom sistnämnda båda kategorier skulle således tillskjuta en del av lärarnas löner, förslagsvis 10 procent av lönebeloppen. Relationen mellan nu utgående statsbidrag och skolornas bidrag till lönekostnaderna har därvid beräknats bli i huvudsak oförändrad, möjligen med någon mindre förskjutning i regel till skolornas fördel. I anledning härav vill *statskontoret* erinra, att statsbidrag till högre kommunala skolor utgår med 78 procent av lönekostnaderna, att samma procenttal skall tillämpas i fråga om övningslärare vid icke-statliga skolor, samt att kommunernas tillskott till lärarlönerna inom folkskolan torde variera mellan cirka 13 och 25 procent. Under sådana omständigheter synes — även med beaktande av förevarande skolors begränsade ekonomiska möjligheter — statsbidraget icke böra sättas högre än 85 procent.

Lantbruksstyrelsen åter anför följande.

I de fall då skolan icke tillhandahåller sina befattningshavare bostäder, innebär de sakkunnigas förslag om statsbidrag till lönekostnaderna en försämring i förhållande till nu utgående bidrag, ty 10 procent av lönekostnaderna är väsentligt mer än 25 procent av hyresersättningen. Om statsbidrag med 75 procent utgått till kostnaderna för uppförande av lärarbostäder, för vilka skolan får uppbära hyra, torde ifrågavarande hyresinkomster i stort sett motsvara 10 procent av skolans löneutgifter. Vid lantushållsskolorna torde i regel hyresinkomsterna för lärarinnepersonalens tjänstebostäder icke uppgå till 10 procent av lönen. De föreslagna statsbidragsreglerna komma att för dessa skolors huvudmän medföra ökade utgifter. *Lantbruksstyrelsen* vill ock erinra därom, att kostnaderna för fyllnadstjänstgöringen komma att belasta avlöningsanslaget till den lägre lantbruksundervisningen. Vidare tillkommer det skolorna att svara för 10 procent av lönekostnaden även under den tid vederbörande befattningshavare fullgör fyllnadstjänstgöring vid i de flesta fall annan institution än skolans huvudman.

Beträffande innehållet i övrigt i de över lärarlönesakkunnigas förslag avgivna yttrandena torde få hänvisas till s. 9 i propositionen.

C. Utbildningen av fjäderfäskötare m. m.

Förslag rörande ordnandet av utbildningen av fjäderfäskötare. De sakkunniga för yrkesutbildning inom jordbruk och skogshantering erinra i sitt förenämnda den 14 november 1949 avgivna betänkande om att *lantbruksstyrelsen* i sina anslagsäskanden för budgetåret 1947/48 (IX ht 1947, p. 41, s. 89) föreslagit anordnandet av särskilda utbildningskurser för fjäderfäskötare.

Rörande lantbruksstyrelsens förenämnda förslag anföra *de sakkunniga för yrkesutbildning inom jordbruk och skogshantering*, att enligt deras mening vissa andra vägar för utbildning inom området böra prövas framför anordnandet av sådana särskilda utbildningskurser, som styrelsen förordat. Enligt de sakkunnigas uppfattning borde det vara möjligt att i vinterkurserna vid några lantmannaskolor i landet ordna särskilda studielinjer för grundläggande undervisning i fjäderfäskötsel. Stadgan för statsunderstödda lantbruksundervisningsanstalter lämnar möjlighet härtill. Såsom ett annat alternativ står också, i de skolor där man kan utsträcka vinterkursen, möjligheten att ge ökat utrymme åt bland annat undervisning i fjäderfäskötsel. För att ge en mera grundlig undervisning inom området borde också på något håll en fjäderfäbetonad fortsättningskurs kunna anordnas.

I en den 15 september 1950 dagtecknad skrivelse har *Stiftelsen Sveriges fjäderfäavelsförenings lantmannaskola* anhållit, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva att statsbidrag skall utgå i enlighet med de för lantmannaskolor gällande grunderna till uppförande och iordningställande av erforderliga byggnader för en av stiftelsen planerad fjäderfäskötarskola å fjäderfäavelsföreningens fastighet Björkesta i Turinge socken, Stockholms län. Vidare har begärts, att bidrag enligt nyssnämnda grunder skall utgå även till avlöning av lärare och till driftkostnader vid ifrågavarande skola. De ifrågasatta byggnadsarbetena beräknas i skrivelsen kosta sammanlagt 615 000 kronor. Av detta belopp beräknas 191 000 kronor kunna ställas till förfogande av stiftelsen, varför av statsmedel endast skulle erfordras ett belopp av 424 000 kronor. Behovet av lärare vid skolan beräknas i ansökningen till en rektor och en ordinarie lärare. Stiftelsen anser nämligen, att den högre utbildningen på fjäderfäskötselns område bör förläggas till en fristående fjäderfäskötarskola, speciellt inrättad för utbildning av hönseriföreståndare och instruktörer. Den grundläggande utbildningen bör förläggas till fjäderfäskötarskolan samt till ett par lantmannaskolor, belägna inom sådana delar av landet där fjäderfäskötseln har särskilt stor betydelse. Utbildningen vid dessa skolor bör såsom de sakkunniga för yrkesutbildning inom jordbruk och skogshantering föreslagit organiseras som en särskild studielinje för meddelande av grundläggande undervisning i fjäderfäskötsel.

I fråga om inrättandet och organisationen av den planerade fjäderfäskötarskolan samt beträffande undervisningens omfattning, elevantalet, kursplanerna m. m. vid skolan torde få hänvisas till framställningen å s. 13 i propositionen.

Yttrandena. Rörande innehållet i de yttranden som avgivits över förslagen till utbildning av fjäderfäskötare torde utskottet få hänvisa till den å s. 10—11 och 14—15 i propositionen lämnade redogörelsen.

D. Anslagsberäkningar.

Lanthushållningsseminariet å Rimforsa.

För budgetåret 1950/51 har till Understöd åt lanthushållningsseminariet å Rimforsa anvisats ett förslagsanslag av 94 300 kronor. Därav ha 71 300 kronor avsetts för avlöningar och 23 000 kronor för driftkostnader.

Lantbruksstyrelsen, som i likhet med seminariestyrelsen utgått från nu gällande avlöningsbestämmelser för lärarpersonalen, föreslår i sina anslagsäskanden, att anslaget med hänsyn till beräknade kostnader för ålderstilllägg, rörligt tillägg och kristillägg för nästa budgetår skall höjas med 800 kronor till 95 100 kronor.

Lantbruksskolan vid Ultuna.

Under anslagsrubriken Lägre lantbruksundervisning m. m.: Lantbruksskolan vid Ultuna har för innevarande budgetår anvisats ett förslagsanslag av 61 400 kronor.

Styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök hemställer i sin skrivelse den 14 september 1950 — med överlämnande av förslag till stat för verksamheten vid lantbruksskolan under budgetåret 1951/52 — att anslaget för nästa budgetår skall höjas med 4 000 kronor till 65 400 kronor. Höjningen beror på att en utgiftspost å 2 000 kronor till ersättning till extra arbetskraft ersatts med en post å 6 000 kronor till avlöande av yrkeslärare.

De lägre lantbruksundervisningsanstalterna.

Avlöningar. För innevarande budgetår har under anslagsrubriken Lägre lantbruksundervisning m. m.: Understöd åt vissa lantbruksundervisningsanstalter: Avlöningar anvisats ett förslagsanslag av 3 012 000 kronor.

I sin förenämnda skrivelse den 28 augusti 1950 angående beräkningen av medelsbehovet under ifrågavarande anslag för nästa budgetår föreslår *lantbruksstyrelsen*, med utgångspunkt från nuvarande bestämmelser rörande lärarpersonalens löner och grunderna för statsbidrag till dessa, att anslaget skall höjas med 271 000 kronor till 3 283 000 kronor. De till löner, vikariatsersättningar och bostadsersättningar åt rektorer och lärare avsedda beloppen ha därvid uppräknats med i runt tal 229 000 kronor, varav omkring 40 800 kronor till bidrag till arvoden åt speciallärare. För sistnämnda ändamål har sålunda för nästa budgetår beräknats ett belopp av omkring

200 200 kronor. Återstoden av ökningen, 42 000 kronor, äskas för bidrag till kostnaderna för anordnande av maskinskötarkurser vid tio lantmannaskolor i anslutning till det förslag härom, som de sakkunniga för yrkesutbildning inom jordbruk och skogshantering framlagt i betänkande med förslag angående vissa särskilda utbildningskurser inom lantbrukets område (jfr IX ht 1951, p. 44, s. 76). Ökningen av bidraget till avlöningskostnaderna betingas huvudsakligen av dels inrättandet av tre nya lantmannaskolor, dels utvidgad undervisningsverksamhet. Styrelsen beräknar att 6 lantbruksskolor, 52 lantmannaskolor, 39 lanthushållsskolor och 2 trädgårdsskolor skola vara i verksamhet under hela budgetåret 1951/52 samt att den planerade fruktodlingsskolan i Urshult skall kunna börja sin verksamhet från och med februari 1952.

I statsbidrag under budgetåret 1951/52 till kostnader för trädgårdsläringskurser vid lantmannaskolor, folkhögskolor m. fl. skolor beräknas 6 000 kronor och till kostnader för korrespondenskurser för trädgårdslärningar upptages 4 700 kronor eller samma belopp som anvisats för innevarande budgetår.

Därest den i det föregående angivna löneregleringen genomföres från och med den 1 november 1951 torde, enligt inom lantbruksstyrelsen gjorda beräkningar, avlöningskostnaderna, inklusive rörligt tillägg med 12 procent, för den av löneregleringen berörda personalen vid här ifrågavarande skolor komma att uppgå till i runt tal 4 098 000 kronor under läsåret 1951/52. Lantbruksstyrelsen har därvid utgått från att undervisningen vid skolorna skall få i huvudsak den omfattning som förutsatts i styrelsens skrivelse den 28 augusti 1950.

Driftkostnader. Under anslagsrubriken Lägre lantbruksundervisning m. m.: Understöd åt vissa lantbruksundervisningsanstalter: Driftkostnader har för innevarande budgetår anvisats ett förslagsanslag av 1 291 000 kronor.

I sin förenämnda skrivelse den 28 augusti 1950 hemställer *lantbruksstyrelsen*, att anslaget för budgetåret 1951/52 skall uppföras med 1 352 800 kronor i enlighet med följande beräkning.

	Grundbidrag kronor	Tilläggsbidrag kronor	Summa kronor
Lantbruksskolor	43 800	91 300	135 100
Lantmannaskolor	252 500	418 100	670 600
Lanthushållsskolor	215 800	288 500	504 300
Trädgårdsskolor	20 000	17 700	37 700
Fruktodlingsskola	2 300	2 800	5 100
Summa kronor	534 400	818 400	1 352 800

Av de för lantmannaskolorna sålunda beräknade bidragen avses 8 000 respektive 18 000 kronor till grundbidrag och tilläggsbidrag till de förenämnda vid tio lantmannaskolor planerade maskinskötarkurserna.

Hälsovård. Under anslagsrubriken Lägre lantbruksundervisning m. m.: Understöd åt vissa lantbruksundervisningsanstalter: Bidrag till arvoden åt

skolläkare har för innevarande budgetår anvisats ett förslagsanslag av 10 000 kronor.

Lantbruksstyrelsen föreslår i sin skrivelse den 28 augusti 1950, med utgångspunkt från nu gällande bestämmelser angående statsbidrag till hälsovården vid ifrågavarande undervisningsanstalter, att förevarande anslag för nästa budgetår skall upptagas med ett oförändrat belopp av 10 000 kronor.

Jordbrukets yrkesskolor.

Under anslagsrubriken Lägre lantbruksundervisning m. m.: Bidrag till jordbrukets yrkesskolor har för innevarande budgetår anvisats ett förslagsanslag av 233 200 kronor. Detta anslag disponeras för utbetalande av bidrag till avlöningar och driftkostnader vid Gålö jordbruksskola, jordbruksgården i Sorsele, Vittjärvsgården samt jordbruks- och lantushållsskolan i Pålkem. Bidragen till avlöningar utgå därvid till täckande av dels hela den kontanta avlöningen till den ordinarie lärarpersonalen, dels hälften av avlöningen till trädgårdsmästare och andra förmän, dels ock kostnaderna för vikarier och speciallärare. Bidragen till driftkostnader utgå för varje skola med ett grundbidrag av 5 400 kronor och ett tilläggsbidrag av 30 kronor per elev och månad.

I sin skrivelse den 28 augusti 1950 hemställer *lantbruksstyrelsen*, att för nästa budgetår ett förslagsanslag av 244 100 kronor skall anvisas för ändamålet. Styrelsen har därvid utgått från de hittills gällande grunderna för lärarpersonalens avlöande. Beloppet överstiger med 10 900 kronor det för innevarande budgetår anvisade anslaget.

Av de belopp, som för innevarande budgetår beviljats till avlöningar, ha avsetts vid Gålö 30 788 kronor till den ordinarie lärarpersonalen, 3 000 kronor till vikarier och speciallärare samt 7 956 kronor till trädgårdsmästare m. fl., vid Sorselegården 34 336 kronor till den ordinarie lärarpersonalen, 3 000 kronor till vikarier och speciallärare samt 3 710 kronor till trädgårdsmästare och ladugårdsförmän, vid Vittjärvsgården 29 204 kronor till den ordinarie lärarpersonalen, 2 600 kronor till vikarier och speciallärare samt 9 604 kronor till trädgårdsmästare m. fl. samt slutligen vid Pålkem 18 802 kronor till den ordinarie lärarpersonalen, 3 500 kronor till vikarier och speciallärare samt 3 760 kronor till trädgårdsmästare och ladugårdsförmän.

Av lantbruksstyrelsens skrivelse framgår att den anslagshöjning, som begärts för nästa budgetår, i huvudsak betingas av att statsbidrag med 6 730 kronor äskas till avlöande av en yrkeslärare vid Pålkem. För att undervisningen i skogsskötsel vid Vittjärvsgården skall kunna utökas hemställer styrelsen vidare, att det till arvoden åt speciallärare vid ifrågavarande yrkesskola avsedda beloppet skall uppräknas med 500 kronor. Dessutom beräknas till löneökningar på grund av kollektivavtal åt förmanspersonalen vid Vittjärvsgården 350 kronor. I övrigt beror höjningen av anslaget till avlöningar på en ökning av det nu utgående antalet ålderstillägg till lärar- och förmanspersonalen.

Den föreslagna höjningen av driftkostnadsbidraget till Sorselegården be-
tingas av en ökning av antalet elever vid skolan.

I övrigt torde beträffande anslagsberäkningarna för här ifrågavarande
ändamål få hänvisas till s. 15—20 i propositionen.

Departementschefen.

Grunderna för statsbidrag.

Såsom framgått av det förut anförda utgår för närvarande statsbidrag
till avlöningskostnaderna för rektorer och ämneslärare vid de lägre lant-
bruksundervisningsanstalterna med belopp motsvarande de kontanta avlö-
ningsförmånerna till dessa befattningshavare. Dessutom utgår statsbidrag
med 75 procent av den kontanta ersättning för bristande bostadsförmån,
som tillkommer de befattningshavare, vilka icke av skolorna kunna tillhan-
dahållas fri bostad jämte erforderligt bränsle. Genom den av riksdagen i
princip beslutade löneregleringen och enligt de förslag, som chefen för civil-
departementet ämnar framlägga denna dag, kommer sagda lärarpersonal
att den 1 november 1951 hänföras till vissa lönegrader i anslutning till det
statliga lönesystemet. Detta innebär bland annat, att skolornas huvudmän
från och med sistnämnda dag icke skola vara skyldiga att antingen till-
handahålla sina befattningshavare fri bostad eller utgiva ersättning här-
för, samt att hyra skall erläggas för bostad, som upplåtes av huvudmannen.

Dessa ändringar påkalla givetvis en omprövning även av de nu gällande
bestämmelserna om statsbidrag till avlöning åt lärarna m. m.

I propositionen nr 235 till 1950 års riksdag anförde föredragande stats-
rådet, att han utgick från att staten i princip skulle påtaga sig ansvaret
för de ytterligare kostnader, som kunde uppkomma genom den i propo-
sitionen föreslagna löneregleringen. Detta uttalande lämnades utan erin-
ran av riksdagen och torde följaktligen böra tagas till utgångspunkt vid
nyssnämnda omprövning.

Vad angår statsbidraget till avlöningskostnaderna vill jag nämna att det
vid en av lantbruksstyrelsen verkställd undersökning visat sig, att ett ge-
nomförande av de sakkunnigas förslag i vissa fall skulle medföra förbät-
tringar men i andra fall försämringar för skolorna. Detta beror främst på
olikheter i fråga om storleken av de hyresinkomster, som skolorna kunna
beräkna att erhålla i fortsättningen. Skillnaderna i förhållande till det
nuvarande systemet äro dock i båda fallen relativt begränsade. De bestäm-
melser i fråga om bidrag till pensioneringskostnader, som jag i det föl-
jande kommer att förorda, innebära vidare icke oväsentliga lättnader för
samtliga skolor. Med hänsyn till det anförda kan jag biträda lärarlönesak-
kunnigas förslag att statsbidrag till avlöningskostnaderna, sedan löneregle-
ringen genomförts, skall utgå med 90 procent av lönekostnaderna för stats-

bidragsberättigade lärartjänster vid lantbruks-, lantmänna- och lanthushållsskolorna. Då trädgårdsskolorna och den planerade fruktodlingsskolan hittills jämställts med lantbruksskolorna i statsbidragshänseende, torde de sålunda förordade grunderna för statsbidrag böra gälla även för dessa båda skolformer. Vidare synas samma grunder böra gälla jämväl vid beviljandet av statsbidrag till avlöningskostnaderna vid lanthushållningsseminariet å Rimforsa. Till förmån för sistnämnda förslag talar enligt min mening det förhållandet, att de nuvarande bestämmelserna om avlöningsförmåner och statsbidrag till dessa i princip överensstämmer med motsvarande, hittills gällande föreskrifter för de lägre lantbruksundervisningsanstalterna. Vad åter angår jordbrukets yrkesskolor avses såsom tidigare nämnts att det hittillsvarande systemet för personalens avlöning fortfarande i princip skall äga tillämpning. Med hänsyn härtill torde jämväl de hittills gällande grunderna för statsbidrag till avlöningskostnaderna vid dessa skolor böra bibehållas oförändrade.

Såsom anförts i det föregående skola huvudmännen för de av lönerегleringen berörda undervisningsanstalterna efter dennas ikraftträdande icke vara skyldiga att tillhandahålla befattningshavarna fri bostad. Under sådana förhållanden torde icke heller skäl föreligga för att bibehålla möjligheten för dem att erhålla statsbidrag till uppförande av lärarbostäder. Jag föreslår därför att dylika bidrag icke skola beviljas i fortsättningen. Därest behov av bidrag till uppförande av sådana bostäder skulle uppstå vid jordbrukets yrkesskolor, vid vilka befattningshavarna alltjämt skola tillhandahållas fri bostad, torde frågan få underställas riksdagens prövning i varje särskilt fall. Därest riksdagen icke har något att erinra mot dessa förslag torde jag sedermera få för Kungl. Maj:t anmäla frågan om erforderliga författningsändringar.

Vad angår frågan om statsbidrag till pensionsavgifter må först nämnas, att de avgifter, som de lägre lantbruksundervisningsanstalterna och trädgårdsskolorna erlade till statens pensionsanstalt omedelbart före ikraftträdandet av det nya reglementet för nämnda anstalt, uppgingo till omkring 40 000 kronor för år, medan befattningshavarna själva hade att erlægga sammanlagt omkring 80 000 kronor för år. Efter den 1 januari 1950 ha de ökat till i runt tal 250 000 kronor, varav dock omkring 80 000 kronor jämlikt en särskild övergångsbestämmelse torde täckas genom avdrag å befattningshavarnas löner. Vid ett genomförande av lönerегleringen torde avgifterna enligt en av lantbruksstyrelsen gjord beräkning kunna uppskattas till i runt tal 300 000 kronor. Detta belopp skall dessutom helt gäldas av huvudmännen. Lönerегleringen för ifrågavarande lärarpersonal kommer sålunda att i detta hänseende innebära en betydande ökning av huvudmännens utgifter. Jag anser mig under sådana förhållanden och med hänsyn till den principiella ståndpunkt i fråga om fördelningen av kostnaderna för lönerегleringen, som angivits i propositionen nr 235/1950, böra föreslå, att statsbidrag skall utgå jämväl till bestridande av de fortlöpande pensionsavgifterna vid såväl de lägre lantbruksundervisningsanstalterna som lant-

hushållningsseminariet å Rimforsa. Bidraget torde liksom bidraget till de direkta avlöningskostnaderna böra utgå med 90 procent av avgifterna.

Beträffande frågan om statsbidrag till arvoden åt speciallärare vill jag med hänsyn till den förestående löneregleringen för övrig lärarpersonal och till vad lantbruksstyrelsen anfört i ämnet tillstyrka lärarlönesakkunnigas förslag. Dyligt bidrag torde alltså böra utgå med belopp som lantbruksstyrelsen bestämmer, dock högst 12 kronor för undervisningstimme.

De sakkunnigas förslag rörande utvidgning av skolhälsovården vid de lägre lantbruksundervisningsanstalterna anser jag i nuvarande läge icke kunna biträda. Under sådana förhållanden torde statsbidraget till denna verksamhet böra utgå enligt samma grunder som hittills.

Därest riksdagen icke har något att erinra mot vad jag i det föregående föreslagit, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, lantbruksstyrelsen att utfärda de närmare föreskrifter som erfordras för den ifrågasvarande bidragsverksamheten.

Utbildningen av fjäderfäskötare m. m.

Vad härefter angår de förslag, som framlagts om åtgärder i syfte att förbättra undervisningen i hönsskötsel, vill jag till en början understryka vikten av att detta ämne tillräckligt beaktas vid utbildningen i lantmanna- och lanthushållsskolorna. De undervisningsstadgar, som nu gälla, ge emellertid, såsom de sakkunniga för yrkesutbildning inom jordbruk och skogshandling även själva framhållit, ganska vidsträckta möjligheter att anpassa undervisningen efter lokala förhållanden och speciella behov. De önskemål, som de sakkunniga uttalat och som tillstyrkts i så gott som samtliga avgivna yttranden, kunna således tillgodoses redan inom ramen för nu gällande bestämmelser.

Den framställning, som Stiftelsen Sveriges fjäderfäavelsförenings lantmannaskola gjort, syftar däremot längre. Densamma tar nämligen icke i främsta rummet sikte på att meddela en för jordbrukare i allmänhet lämpad undervisning och utbildning. Den avser i stället inrättande av en särskild fjäderfäskötarskola, vars uppgift främst skulle vara att utbilda personal för egentliga hönserier ävensom instruktörer i fjäderfäskötsel. En dylik skola skulle även enligt min mening vara av värde. Jag anser därför i likhet med stiftelsen det önskvärt, att åtgärder skola vidtagas för att fylla den lucka i utbildningshänseende, som nu otvivelaktigt föreligger på ifrågasvarande område. Jag hyser dock vissa betänkligheter mot att nu tillstyrka, att statsbidrag skall utgå till uppförande och drift av den av stiftelsen planerade skolan vid Nykvarn. Dessa mina betänkligheter äro närmast föranledda av det statsfinansiella läget. Såvitt man kan döma av erfarenheterna från de lantmannaskolor, som nu äro under uppförande, måste nämligen kostnaderna för den planerade fjäderfäskötarskolan väntas komma att avsevärt överstiga det belopp, som stiftelsen beräknat. Jag vill vidare erinra om att, på sätt framgår av vad jag i årets statsverksproposition anfört vid behandlingen av frågan om bidrag till byggnadsarbeten vid lägre lantbruks-

undervisningsanstalter, ett mycket stort antal byggnadsföretag äro planerade — i åtskilliga fall sedan flera år tillbaka — men ännu icke kunnat igångsättas. Även om vederbörlig hänsyn tages till den betydelse nu ifrågavarande skola skulle kunna få, synes det icke rimligt att den skulle ges företräde framför alla dessa byggnadsföretag. Man måste därför enligt min uppfattning räkna med att det under alla förhållanden skulle dröja avsevärd tid, innan erforderligt statsanslag skulle kunna ställas till förfogande. Det torde vidare vara uppenbart, att ur kostnadssynpunkt åtskilligt skulle kunna vinnas, om den av stiftelsen planerade utbildningen kunde anknytas till någon eller några av de redan befintliga skolorna. Om så kan ske, torde för övrigt utbildningen kunna igångsättas avsevärt snabbare än vad som eljest skulle bli möjligt. Jag anser därför, att möjligheterna att lösa frågan på det sätt, som sist nämnts, böra ytterligare undersökas. Det torde få ankomma på lantbruksstyrelsen att företaga en sådan undersökning i samråd med berörda organisationer. I avbidan på resultatet av densamma anser jag mig icke nu kunna tillstyrka stiftelsens framställning.

Lanthushållningsseminariet å Rimforsa.

Därest den inledningsvis omnämnda löneregleringen för lärarpersonalen vid seminariet genomföres från och med den 1 juli i år, torde medelsbehovet till avlöningar till nämnda personal — med utgångspunkt från det nuvarande antalet ämneslärarinnor — under budgetåret 1951/52 komma att uppgå till i runt tal 85 000 kronor. Med hänsyn till vad jag i det föregående anfört i statsbidragsfrågan torde sålunda såsom bidrag till sagda avlöningar under nästa budgetår böra anvisas ett belopp av 76 500 kronor. Med hänsyn till de nya grunderna för lärarpersonalens avlönande synes anledning icke föreligga att såsom hittills under anslaget beräkna något särskilt belopp för vikariatsersättningar. Däremot torde för statsbidrag till pensionsavgifter böra beräknas ett belopp av i runt tal 6 000 kronor. I anslutning till den föreslagna höjningen av bidragen till speciallärararvoden vid lantbruksundervisningsanstalterna synes vidare beloppet till ersättning åt speciallärare böra höjas till 3 500 kronor. Vad slutligen angår seminariets driftkostnader förordar jag att bidrag till dessa skall utgå enligt samma grunder som hittills och att för ändamålet skall beräknas ett oförändrat belopp av 23 000 kronor.

Vid bifall till vad jag sålunda anfört torde till understöd åt lanthushållningsseminariet å Rimforsa för budgetåret 1951/52 böra anvisas ett förslagsanslag av $(76\,500 + 6\,000 + 3\,500 + 23\,000 =)$ i runt tal 109 000 kronor. Beloppet överstiger med 14 700 kronor motsvarande medelsanvisning för innevarande budgetår.

Lantbruksskolan vid Ultuna.

Den lönereglering, för vilken redogjorts i det föregående, avser endast lärarpersonalen vid vissa statsunderstödda undervisningsanstalter. Den av staten inrättade lantbruksskolan vid Ultuna beröres sålunda icke av densamma.

Lärarpersonalen vid sistnämnda skola har hittills åtnjutit löneförmåner motsvarande dem vilka tillkommit personalen vid de statsunderstödda lantbruksundervisningsanstalterna. Detta bör enligt min mening vara fallet jämväl i fortsättningen. Jag föreslår därför att föreståndaren och förste läraren vid lantbruksskolan vid Ultuna, vilka hittills i lönehänseende varit jämställda med rektor respektive ordinarie ämneslärare vid statsunderstödd lantbruksskola, från och med nästa budgetår skola placeras i lönegrad Ca 31 respektive Ca 26 enligt statens allmänna avlöningsreglemente. Kungl. Maj:t torde böra inhämta riksdagens bemyndigande att fastställa personalförteckning för lantbruksskolan i enlighet härmed. Förslaget om anvisande av medel till avlöning av en yrkeslärare kan jag icke biträda. Däremot finner jag det befogat att tjänsten som andre lärare — vars innehavare hittills i lönehänseende varit jämställd med extra ordinarie ämneslärare vid lantmannaskola med 125-dagarskurs — i överensstämmelse med vad som gäller för övriga lantbruksskolor skall erhålla karaktären av helårstjänst. Jag föreslår därför, att medel för nästa budgetår skola anvisas för avlöning av — förutom föreståndaren och den ordinarie ämnesläraren — en icke-ordinarie ämneslärare. Denne bör därvid med tillämpning av bestämmelserna i statens allmänna avlöningsreglemente tillerkännas löneförmåner motsvarande dem som skola tillkomma dylik lärare vid de statsunderstödda lantbruksskolorna. Vid bifall till detta förslag torde det i staten för innevarande år upptagna beloppet å 2 000 kronor till extra arbetskraft kunna bortfalla.

Vad angår medelsanvisningen till lantbruksskolan vid Ultuna för nästa budgetår vill jag vidare med hänsyn till förslaget om inplacering av lärarpersonalen å löneplan förorda att det anslag, som hittills anvisats för ändamålet, skall uppdelas i ett avlönings- och ett omkostnadsanslag. Under förstnämnda anslag synes böra anvisas ett belopp å 25 000 kronor till avlöningar till ordinarie tjänstemän. Vidare torde liksom för innevarande budgetår böra anvisas 3 150 kronor till timlärar- och extraläraryrvoden, 16 800 kronor till arbetsersättning åt 14 lantbrukselever samt 500 kronor till lantbruksskolans andel i befallningsmannens lön. Medel till samtliga sistnämnda ändamål ävensom ett till 8 000 kronor beräknat belopp till avlöningskostnaderna för andre läraren torde böra anvisas under en post till avlöningar till icke-ordinarie personal. Till rörligt tillägg slutligen torde böra beräknas ett belopp av 4 000 kronor. Under rubriken Lägre lantbruksundervisning m. m.: Lantbruksskolan vid Ultuna: Avlöningar bör alltså för budgetåret 1951/52 anvisas ett förslagsanslag av $(25\ 000 + 28\ 500 + 4\ 000 =)$ i runt tal 57 500 kronor.

Under omkostnadsanslaget torde i anslutning till den föreslagna löneregleringen böra upptagas en post till sjukvård m. m. å förslagsvis 100 kronor. Till reseersättningar, expenser och övriga utgifter torde böra upptagas samma belopp som för innevarande budgetår eller respektive 400, 10 300 och 46 000 kronor. De särskilda uppbördsmedlen torde i enlighet med högskolestyrelsens framställning böra beräknas till ett oförändrat belopp av 48 000 kronor. Under rubriken Lägre lantbruksundervisning m. m.: Lantbruks-

skolan vid Ultuna: Omkostnader bör sålunda för nästa budgetår anvisas ett förslagsanslag av $(100 + 400 + 10\,300 + 46\,000 - 48\,000 =)$ 8 800 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att i sinom tid fastställa stat för användningen av sistberörda anslag.

De lägre lantbruksundervisningsanstalterna.

Den i det föregående berörda löneregleringen kommer att medföra en väsentlig ökning av avlöningskostnaderna för rektorer och ämneslärare vid de lägre lantbruksundervisningsanstalterna. Mot lantbruksstyrelsens beräkningar i detta hänseende har jag i princip icke något att erinra. Då det emellertid icke synes sannolikt, att den planerade fruktodlingsskolan kan träda i verksamhet redan under nästa budgetår, anser jag dock, att det av styrelsen beräknade beloppet till avlöningar åt förenämnda befattningshavare kan minskas med omkring 19 000 kronor till 4 079 600 kronor. Med utgångspunkt från att statsbidrag skall utgå med 90 procent av ifrågavarande kostnader torde sålunda under avlöningsanslaget för de lägre lantbruksundervisningsanstalterna för ändamålet böra anvisas ett belopp av i runt tal 3 671 000 kronor. Med hänsyn till utformningen av det lönesystem, som skall gälla i fortsättningen, torde det icke vara erforderligt att under anslaget särskilt beräkna medelsbehovet för vikariats- och sjukvårdsersättningar åt ifrågavarande lärarpersonal.

Lantbruksstyrelsen har vidare i sina anslagsäskanden föreslagit, att ett belopp av 200 200 kronor skall anvisas till bidrag till arvoden till speciallärare. Beräkningen synes i och för sig kunna godtagas. Då jag nyss förordat, att maximibidraget skall höjas till 12 kronor för undervisningstimme torde emellertid beloppet böra höjas till 240 000 kronor. Till bidrag till pensionsavgifterna torde med utgångspunkt från vad jag därom anfört i det föregående böra beräknas ett belopp av i runt tal 270 000 kronor.

Vad angår det av lantbruksstyrelsen äskade beloppet till maskinskötarkurser torde jag få erinra om att denna fråga delvis behandlats redan i årets statsverksproposition (IX ht p. 44, s. 82). I samband med beräkningen av anslag till särskilda utbildningskurser inom jordbrukets område framhöll jag då, att jag icke hade något att erinra mot att dylika kurser anordnades i enlighet med det förslag, som de sakkunniga för yrkesutbildning inom jordbruk och skogshantering framlagt, samt att medel till kurserna syntes böra anvisas under avlönings- och driftkostnadsanslagen till de lägre lantbruksundervisningsanstalterna. Lantbruksstyrelsens förslag innebär att maskinskötarkurser skola anordnas vid tio lantmannaskolor samt att till bidrag till avlöningskostnaderna för dessa kurser skall beräknas ett belopp av 42 000 kronor. Enligt min mening torde emellertid dylika kurser i nuvarande läge böra anordnas vid endast fem lantmannaskolor. Med hänsyn härtill torde det av lantbruksstyrelsen för ändamålet beräknade beloppet kunna nedsättas till 21 000 kronor, vilket senare belopp emel-

lertid i anslutning till förslaget om höjda speciallärararvoden torde höjas till 25 200 kronor. Mot de av lantbruksstyrelsen beräknade beloppen till kostnader för trädgårdslärlingskurser vid lantmannaskolor, folkhögskolor m. fl. skolor och för korrespondenskurser för trädgårdslärlingar har jag i princip icke något att invända. Ifrågavarande belopp torde emellertid med hänsyn till sistberörda förslag höjas till 7 200 respektive 5 600 kronor.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit torde till bidrag till avlöningskostnaderna vid de lägre lantbruksundervisningsanstalterna för nästa budgetår höjas anvisas ett förslagsanslag av (3 671 000 + 240 000 + 270 000 + 25 200 + 7 200 + 5 600 =) i runt tal 4 220 000 kronor. Detta belopp överstiger med 1 208 000 kronor det anslag, som för innevarande budgetår anvisats till samma ändamål.

De av mig förordade ändringarna i grunderna för statsbidrag till de lägre lantbruksundervisningsanstalterna beröra icke bidragen till skolornas driftkostnader. Jag anser mig kunna biträda lantbruksstyrelsens beräkning av medelsbehovet till bidrag till dessa kostnader. Med hänsyn till vad jag i det föregående anfört angående den planerade fruktodlingsskolan samt rörande antalet maskinskötarkurser synes emellertid det av styrelsen äskade beloppet, 1 352 800 kronor, kunna minskas med sammanlagt omkring 18 000 kronor till i runt tal 1 335 000 kronor. Sistnämnda belopp överstiger med 44 000 kronor motsvarande anslagsanvisning för innevarande budgetår.

Slutligen torde, med utgångspunkt från vad jag i det föregående anfört angående hälsovården vid här ifrågavarande skolor, för detta ändamål höjas beräknas samma belopp som det, vilket anvisats för innevarande budgetår. Till bidrag till skolläkare bör sålunda för nästa budgetår anvisas ett förslagsanslag av 10 000 kronor.

Jordbrukets yrkesskolor.

Såsom framgått av det föregående anser chefen för civildepartementet, att en löneförbättring för befattningshavarna vid jordbrukets yrkesskolor bör möjliggöras genom ökade statsbidrag till skolorna. Därvid förutsättes att förbättringens storlek skall efter närmare prövning bestämmas av Kungl. Maj:t. Med hänsyn härtill anser jag mig höja föreslå, att till bidrag till avlöningskostnaderna för ifrågavarande personal skall för nästa budgetår beräknas ett med förslagsvis 22 000 kronor förhöjt belopp.

I det föregående har jag föreslagit, att statsbidraget till speciallärararvoden vid de lägre lantbruksundervisningsanstalterna skall höjas från högst 10 till högst 12 kronor för undervisningstimme. Motsvarande höjning bör enligt min mening ske även av statsbidraget till speciallärararvoden vid jordbrukets yrkesskolor. Härför bör anslaget uppräknas med i runt tal 1 350 kronor. Jag har icke heller något emot att anslaget, såsom lantbruksstyrelsen föreslagit, höjes med 350 respektive 300 kronor på grund av höjda kollektivavtalslöner vid Vittjärvsgården och ökade driftkostnader vid Sor-

selegården. Där emot anser jag mig i nuvarande läge icke kunna föreslå, att medel skola anvisas till en yrkeslärare vid jordbruksskolan i Pålkem och till utökning av undervisningen i skogsskötsel vid Vittjärvs gården.

Vid bifall till vad jag sålunda anfört bör till bidrag till jordbrukets yrkes skolor för budgetåret 1951/52 anvisas ett förslagsanslag av (233 200 + 22 000 + 1 350 + 350 + 300 =) i runt tal 257 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att i sinom tid efter förslag av lantbruksstyrelsen meddela närmare bestämmelser rörande dispositionen av anslaget.

Utskottet.

På grundval av det principbeslut, som fattades vid 1950 års riksdag, ha i propositionerna nr 112 och 113 till innevarande års riksdag framlagts förslag angående avlönings- och pensionsreglering för lärarpersonalen vid vissa statsunderstödda undervisningsanstalter på jordbrukets område. I anslutning till dessa förslag, vilka numera i huvudsak vunnit riksdagens godkännande, förordas i förevarande proposition nr 126, bland annat, att statsbidrag till kostnaderna för avlöningar och löpande pensionsavgifter för rektorer och ämneslärare vid de statsunderstödda lägre lantbruksundervisningsanstalterna samt vid lanthushållningsseminariet å Rimforsa efter ikraftträdandet av nämnda lönerreglering skall utgå med belopp motsvarande 90 procent av kostnaderna. Statsbidrag till uppförande av bostäder åt lärarpersonalen vid de lägre lantbruksundervisningsanstalterna anses däremot icke böra utgå i fortsättningen.

Mot de i propositionen sålunda förordade grunderna för statsbidrag ha vissa invändningar framställts i föreliggande motioner. I motionerna I: 455 och II: 589 samt I: 456 och II: 590 yrkas sålunda, att statsbidrag till uppförande av bostäder åt lärarpersonalen alltjämt skall utgå enligt nu gällande grunder. Därjämte hemställs i sistnämnda två motioner, att avlönings- och pensioneringskostnaderna för statsbidragsberättigade lärartjänster helt skola täckas av statsmedel. Slutligen yrkas i motionerna I: 443 och II: 592, att statsbidrag skall utgå icke blott för löpande pensionsavgifter utan även för de engångsavgifter, som erläggas till statens pensionsanstalt. I flertalet av nämnda motioner har uttalats, att det i propositionen föreslagna statsbidragssystemet synes komma att medföra en viss försämring av ifrågavarande undervisningsanstalters ekonomi.

Vid behandlingen av förevarande spörsmål torde man — såsom departementschefen anfört — böra utgå från den vid föregående års riksdag fastställda principen, att staten skall påtaga sig ansvaret för de ytterligare kostnader, som kunna uppkomma genom ifrågavarande lönerreglering. Med utgångspunkt härifrån finner utskottet Kungl. Maj:ts förslag i huvudsak innebära en lämplig avvägning. Såvitt nu kan avgöras, torde de förordade statsbidragsgrunderna för större delen av skolorna icke vara ägnade att medföra någon rubbning av deras ekonomiska ställning. Utskottet biträder

därför i princip Kungl. Maj:ts förslag, att efter löneregleringens ikraftträdande statsbidrag skall utgå med 90 procent av kostnaderna för avlöningar och löpande pensionsavgifter, medan däremot rätten till statsbidrag till kostnaderna för uppförande av lärarbostäder skall bortfalla.

Enligt utskottets mening saknas emellertid icke fog för de farhågor som kommit till uttryck i motionerna. Sådana fall kunna tänkas uppkomma, där det nya bidragssystemet skulle medföra en försämring i skolornas ekonomi. Huruvida så kommer att ske, torde icke minst bli beroende på storleken av de hyresinkomster, som skolorna kunna erhålla i framtiden. Vidare torde det i allmänhet icke kunna undvikas, att skolorna även i fortsättningen själva måste ombesörja uppförandet av lärarbostäder. Detta gäller utan undantag i fråga om lanthushållsskolorna, där bostäderna — för att underlätta tillsynen över eleverna — lämpligen böra anordnas i omedelbar anslutning till undervisningslokaler och elevbostäder. I dylika fall kunna skolorna åsamkas ekonomiska svårigheter genom borttagandet av de nuvarande möjligheterna till statsbidrag till kostnaderna för uppförande av lärarbostäder. Betydande olägenheter torde även kunna uppstå vid skolor, där lärarbostäder uppförts med utgångspunkt från att statsbidrag skulle kunna erhållas, men sådant bidrag ännu ej beviljats. Detsamma kan i vissa fall gälla skolor, där godkända kostnadsberäkningar i fråga om lärarbostäder uppgjorts under nämnda förutsättning. Härutöver torde de nya statsbidragsgrunderna även i andra liknande fall kunna medföra en försämring till följd av omständigheter, som på detta stadium icke kunna förutses.

Ur angivna synpunkter finner utskottet, att yrkandena i motionerna I: 455 och II: 589 samt I: 456 och II: 590 i viss mån böra tillgodoses. Utskottet förordar sålunda, att, då vederbörande skolas ekonomiska ställning eller andra särskilda skäl föranleda därtill, statsbidrag efter av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall företagen prövning tills vidare må utgå med högst 75 procent av den godkända kostnaden för uppförande av lärarbostad.

Vad angår det i motionerna I: 443 och II: 592 framställda yrkandet, att statsbidrag skall utbetalas även för engångsavgifter till statens pensionsanstalt, anser utskottet att goda skäl tala till förmån för denna hemställan. Frågan i vad mån staten skall svara för dylika avgifter synes emellertid icke kunna lösas enbart med avseende på nu förevarande undervisningsanstalter utan torde böra avgöras i ett större sammanhang. Enligt vad utskottet inhämtat kommer denna fråga att upptagas till behandling av 1951 års pensionsutredning. Med hänsyn härtill finner utskottet sig icke böra biträda förevarande yrkande. Utskottet förutsätter emellertid, att frågan bringas till en snar lösning samt att Kungl. Maj:t, om förhållandena föranleda därtill, kommer att förelägga riksdagen förslag i ämnet.

I propositionen har vidare berörts spörsmålet om utbildningen av f j ä d e r f ä s k ö t a r e. Utskottet vill i detta sammanhang framhålla vikten av att denna verksamhet — som även bör omfatta kurser, avpassade

för det mindre jordbrukets behov — ordnas på ett tillfredsställande sätt. I likhet med departementschefen finner utskottet emellertid, att det ekonomiska läget inger betänkligheter mot att med statsmedel stödja den av stiftelsen Sveriges fjäderfäavelsförenings lantmannaskola planerade särskilda fjäderfäskötarskolan. Det synes därför angeläget, att den av stiftelsen föreslagna utbildningen om möjligt anknytes till någon av de redan befintliga skolorna. Därest så icke skulle kunna ske, förutsätter utskottet, att frågan om ordnandet av denna utbildning blir föremål för fortsatt uppmärksamhet från Kungl. Maj:ts sida.

Vad i propositionen anförts rörande understöd åt lanthusållningsseminariet å Rimforsa föranleder icke någon utskottets erinran.

I anslutning till den lönereglering, som avses komma till stånd vid vissa statsunderstödda undervisningsanstalter, föreslås i propositionen, att en motsvarande lönereglering skall genomföras vid den statliga lantbruksskolan vid Ultuna. Med biträdande av detta förslag förordar utskottet, att föreståndaren och förste läraren vid skolan från och med nästa budgetår skola placeras i lönegrad Ca 31 respektive Ca 26 enligt statens allmänna avlöningsreglemente. Medel till skolan synas böra anvisas i föreslagen omfattning. Ej heller i övrigt har utskottet något att erinra mot Kungl. Maj:ts framställning i denna del.

Vid behandlingen av frågan om anslag till de lägre lantbruksundervisningsanstalterna har departementschefen uttalat, att det icke syntes sannolikt att den planerade fruktodlingsskolan vid Urshult kunde träda i verksamhet redan under budgetåret 1951/52. Utskottet har emellertid erfarit, att huvudmannen för denna skola har för avsikt att under nämnda budgetår påbörja skolans verksamhet i provisoriska lokaler. Vid sådant förhållande anser utskottet, att medel till skolan böra anvisas i förevarande sammanhang. Utskottet förordar därför, att å de lägre lantbruksundervisningsanstalternas avlönings- och driftkostnadsanslag skola anvisas 17 000 kronor respektive 5 000 kronor utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit. Utskottet har i övrigt icke något att erinra mot de av Kungl. Maj:t härvidlag framlagda anslagsberäkningarna.

Av den inledningsvis lämnade redogörelsen framgår, att lönereglering icke ansetts böra komma till stånd för befattningshavare vid jordbrukets yrkesskolor. Det har emellertid förutsatts, att en löneförbättring för dessa befattningshavare skall möjliggöras genom ökade statsbidrag till skolorna, därvid förbättringens storlek efter närmare prövning skall bestämmas av Kungl. Maj:t. Med hänsyn härtill har Kungl. Maj:t i föreliggande proposition förordat viss höjning av anslaget till bidrag till jordbrukets yrkesskolor. Utskottet vill i detta sammanhang uttala, att nämnda löneförbättring om möjligt synes böra avvägas så, att vederbörande lärarpersonal ernår jämställdhet i lönehänsende med de av löneregleringen berörda lä-

rare vid övriga lägre lantbruksundervisningsanstalter, vilka äga motsvarande kompetens. Den av Kungl. Maj:t förordade anslagshöjningen synes, såvitt utskottet kan bedöma, vara tillräcklig för att medgiva en sådan löneförbättring. På grund härav och då ifrågavarande anslag är av förslagsanslags natur, finner utskottet sig icke kunna biträda det i motionen II: 591 framställda yrkandet om en ytterligare uppräknig av anslaget. Utskottet vill slutligen framhålla önskvärdheten av att frågan om lönereglering vid jordbrukets yrkesskolor blir föremål för förnyad prövning, så snart förhållandena det medgiva.

Vad Kungl. Maj:t i övrigt föreslagit i propositionen föranleder icke någon erinran från utskottets sida.

Under åberopande av det sålunda anförda hemställer utskottet, att riksdagen må

A. med bifall till Kungl. Maj:ts framställning ävensom med avslag — såvitt nu är i fråga — å motionerna I: 443 och II: 592 samt I: 456 och II: 590 medgiva, att statsbidrag till avlöningar och pensionsavgifter vid lanthushållningsseminariet å Rimforsa och vid de lägre lantbruksundervisningsanstalterna må utgå i enlighet med de grunder, som angivits i propositionen;

B. med bifall till Kungl. Maj:ts framställning

1) bemyndiga Kungl. Maj:t att fastställa personalförteckning för lantbruksskolan vid Ultuna i enlighet med vad som förordats i propositionen;

2) godkänna följande avlöningsstat för lantbruksskolan vid Ultuna att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1951/52:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> 25 000	
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal	28 500
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	4 000

Summa kronor 57 500;

3) å riksstaten för budgetåret 1951/52 under nionde huvudtiteln anvisa

a) till *Understöd åt lanthushållningsseminariet å Rimforsa* ett förslagsanslag av 109 000 kronor,

b) till *Lägre lantbruksundervisning m. m.: Lantbruksskolan vid Ultuna: Avlöningar* ett förslagsanslag av 57 500 kronor,

c) till *Lägre lantbruksundervisning m. m.: Lantbruksskolan vid Ultuna: Omkostnader* ett förslagsanslag av 8 800 kronor, samt

d) till *Lägre lantbruksundervisning m. m.: Understöd åt*

vissa lantbruksundervisningsanstalter: Bidrag till arvoden åt skolläkare ett förslagsanslag av 10 000 kronor;

C. i anledning av Kungl. Maj:ts framställning å riksstaten för budgetåret 1951/52 under nionde huvudtiteln anvisa

a) till *Lägre lantbruksundervisning m. m.: Understöd åt vissa lantbruksundervisningsanstalter: Avlöningar* ett förslagsanslag av 4 237 000 kronor, samt

b) till *Lägre lantbruksundervisning m. m.: Understöd åt vissa lantbruksundervisningsanstalter: Driftkostnader* ett förslagsanslag av 1 340 000 kronor;

D. med bifall till Kungl. Maj:ts framställning samt med avslag å motionen II: 591 till *Lägre lantbruksundervisning m. m.: Bidrag till jordbrukets yrkesskolor* å riksstaten för budgetåret 1951/52 under nionde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 257 000 kronor;

E. i anledning av Kungl. Maj:ts framställning ävensom motionerna I: 455 och II: 589 samt I: 456 och II: 590, sistnämnda två motioner såvitt nu är i fråga, medgiva att statsbidrag till kostnader för uppförande av lärarbostäder må utgå i enlighet med de grunder, som utskottet angivit i det föregående.

Stockholm den 16 maj 1951.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Vid detta ärendes slutbehandling ha närvarit:

från första kammaren: herrar Tjällgren, Alfred Andersson, Anderberg, Svedberg, Carl Sundberg, Jon Jonsson, Bertil Andersson, Hjalmar Nilsson, Lars Andersson och Osvald*; samt

från andra kammaren: herrar Johnsson i Kastanjegården, Gustafson i Dädesjö, Norup, Jacobson i Vilhelmina, Antby, Andersson i Hyssna, Hæggbloom, Jonsson i Järvsand, Ahlsten och Lindström.

* Ej närvarande vid justeringen.